

AYTEKİN YILMAZ • Yoldaşını Öldürmek

AYTEKİN YILMAZ Yayımlanmış eserlerinden bazıları şunlardır: *Doğu'nun Talanı ve İnkârı* (Belge Yayınları 2001), *Labirentin Sonu: İçimizdeki Hapishane* (İletişim Yayınları 2003), *dağbozumu* (roman, Doğan Kitap, 2011). Yazar 1997 Musa Anter Gazetecilik İnceleme Araştırma Ödülü, 1999 MKM Film Öyküsü Ödülü, 2. İstanbul Ulusal Kısa Film Festivali 2003 Öykü Ödülü sahibidir.

İletişim Yayınları 2039 • Bugünün Kitapları 170

ISBN-13: 978-975-05-1583-5

© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2014, İstanbul

EDITÖR Ömer Laçiner

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Jacques Louis David, "La mort de Marat", 1793, detay

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

AYTEKİN YILMAZ

Yoldaşını Öldürmek

*Yarı yolda kalmış
bütün romantik devrimcilere...*

İÇİNDEKİLER

Giriş Hapısı	9
"İhanete Özgürlük İstenmez!"	17
Sorgul'a Nasıl Kıydılar	27
Yanlış Hurulmuş Saatler	45
Duvarların Laneti	65
İçinde Yaşamak İstemediğim Devrim	85
Devrimi Nasıl Boğdular!	97
Berfin'in Hüçük Odası	107
Günah Heçileri	117
Yoldaş Cemal'in Hör Bıçağı	125
Hurbanlık Hoşun	131
Şimel'in Son Gecesi	139
Ölümlerden Devrimler Yapmak	153
Çıkış Hapısı	161
Sonsöz • ÖMER LAÇINER	183
1990-99 Arası Hapishanelerde Örgütler Tarafından İnfaz Edilenlerin Listesi	191

*“İyi ve büyük olaylarla ilgili bütün biyografileri bir yana
itip, hapisanede, tımarhanede ya da darağacında ölenlerin
kırık dökük kayıtlarını dikkatlice incelemek
daha doğru olacaktır”*

– Edgar Allan Poe

Giriş Kapısı

*“Tanıdığım bütün romantik devrimciler,
bir zalimden kurtulayım derken, başka bir
zalim iktidarın kurbanı oldular...”*

1992 yılının 24 Mart günü, 25 yaşında beni Bayrampaşa hapishanesinin kapısına teslim eden polislerden biri, ayrılmadan önce yanıma yaklaşıp, “Seninle on yıl sonra görüşürüz Aytekin Yılmaz” demişti. İnanmayacaksınız ama gerçek oldu. Tam 9 yıl 4 ay 15 gün hapiste kaldıktan sonra çıktım. Polislerin sözünün kanun yerine geçtiği bir dönemin mahpusu olduğumu söylemek için, konuya böyle giriş yapmış oldum. Başa dönecek olursak, polisin o sözlerinin ardından, kapıaltı denilen bölümde giriş işlemlerimiz yapıldıktan sonra koğuşlara alındık. O an bizi içeri kabul eden kapı, bir garaj kapısı kadar büyük görünmüştü. Ama aynı kapının, çıkmak istediğimde iğne deliği kadar küçüldüğünü çok sonraları anlayacaktım. Hapishane kapısının böylesi büyüklüğü bir yanı vardı.

Hiç unutmuyorum, siyasi mahpusların kaldığı C Blok maltasında yürümeye başladığımızda, baskılar, dayaklar şimdi başlar diye düşünmüştüm. Yanılmışım. İlk kez o gün orada ezberim bozuldu. C Blok maltasından itibaren tüm koğuşlar örgütlerin denetimindeydi. Ne gardiyan, ne de jan-

darma vardı. Hapishaneye ilişkin okuduklarım, duyduklarım ilk o gün yalan olmuştu. Benimle aynı operasyonda tutuklanıp gelenler, başka bir koğuşa alındı. Örgüt öyle uygun görmüş, bir bildiği vardır elbet yoldaşların deyip merak etmiyordum. Çok ağır işkencelerden sonra, bir tek isteğim vardı, uyumak! Ellerim tutmuyordu, omuzlarım sanki yere düşecek gibiydi ve bitmez tükenmez bel ağrılarım vardı. Önce düz askı, sonra ters askı, bu da yetmemiş kasap askıdan geliyorum. Gün, saat, takvim soruyorum, “On dört gün olmuş” diyorlar.

İşkenceden, polis sorgusundan yeni gelene ne yapıyorsa, bana da onu yapıyor örgütten yoldaşlarım. Gecenin bir yarısında on dört günün hesabı soruluyor. Ellerim tutmuyor, yüzüm gözüm dağıtılmış olduğu için, direndiğimi anlıyorlar ve el üstünde tutuluyorum. Ama sorguda çözülenler yüzünden onlarca soruya cevap vermek zorunda kalıyorum. Yoldaşların sorularından epey bir tecrübeli olduklarımı anlıyorum. Böyle yoldaşlarım olduğu için gurur duymak istiyorum ama kafamda bin bir soru yanıt beklerken bunu yapamıyorum. Yorucu bir soruşturmanın ardından bana ayrılmış olan ranzaya on yıl sonra uyanacakmışım gibi atıyorum kendimi...

Sabah örgüte ait marş sesleriyle uyanıyorum. Bir an dağdaki kampı hatırlıyorum, benzer slogan ve marşlar çağrışım yapıyor. Önce sabah sporu, ardından kahvaltı ve toplu eğitim çalışması. Hapishane değil, tam bir örgüt kampı ortamında olduğumu anlıyorum. Sevinmek istiyorum ama hapishanede olduğumu anlayınca şaşkın bir halde anlamaya çalışıyorum olan biteni. Ellerim tutmuyor, ağrılarım var. Hapishane revirine çıkarılıyorum, doktor birkaç ilaç yazıp gönderiyor. Koğuşa dönüyorum. Dışarıdan tanıdığım yoldaşlarla karşılaşırım. Birbirimize sarılıyoruz, ellerini uzatanlar oluyor, ellerim cansız olduğu için tutamıyorum elle-

rini. Üzöldüklerini tebensümleriyle belli ediyorlar. Herkes toplu eğitime devam ederken, ben üst kata çıkıp ranzama uzanıyorum. Günler bir süre böyle geçiyor benim için. Bir türlü iyileşmeyen parmaklarımı sorun ediyorum. Ellerimle kaşık bile tutamıyorum, hep böyle mi kalacaklar diye panik oluyorum. Revire çıkıp bu soruyu doktora soruyorum,

“Yok, zamanla iyileşirler” diyor. Egzersiz topu veriyor, gece gündüz onu sıkmam gerekiyormuş, ama sıkamıyorum, parmaklarımda can yok. Ellerimle uğraşırken, başka bir rahatsızlığım daha çıkıyor. Bu kez elektrik kabloları ve prizlerine karşı tepki oluşuyor bende. Onları her görüşümde vücudumda bir elektriklenme meydana geldiği hissine kapılıyorum. Önceleri kimselere açamadığım bu sıkıntımı, örgüt sorumlusu yoldaşla konuşuyorum; “Bir psikoloğa görünmem iyi olabilir belki, ne dersiniz?” diye soruyorum. Çok kesin bir dille, “Çok yanlış olur Heval, senin gibi bir yoldaşın psikolojisi bozulmuş dersek senin geleceğin için iyi olmaz” diyor. Niye iyi olmayacağını anlamak için üsteliyorum. “Psikolojik rahatsızlıklar burjuva rahatsızlıklarıdır. Bence sen aşarsın bu durumu. Başka kimseye bahsetmezsen iyi olur” dediğinde, kafam karışmıyor değil, böylesi kırılğan bir ortamda psikolojim iyi değil demek, gelecekte bana karşı kullanılabilir bir şey olacağından, fazla ısrar etmiyorum. Etmiyorum ama günlük yaşamda psikolojimi etkilemeye devam ediyor kablo ve prizler. Polis sorgusunda işkence sonrası sanki başka biri olmuştum. Kendi kendimi tanıyamaz bir haldeydim. Fiziken ve ruhen çok yorgun hissediyordum kendimi. İlk başlarda işkencenin taze izleridir dedim kendime ama sonraki zamanlarda da devam etti bu yorgunluk. Yaklaşık dört ayın sonunda parmaklarım iyileşti, yaralarım sarıldı ama yorgunluğum hatta acizliğim bir türlü geçmiyordu. Bu halim kısa zamanda arkadaşlarımla dikkatini çekmiş olacak ki konuştular benimle.

“İşkenceden geçtin, kolay olmadığını biliyoruz ama birçoğumuz oralardan geçtik. Toparlanman lazım, süreç çok yıkıcı, örgütün, devrimin beklentileri var senden. Yarın biz başka yere sevk olduğumuzda, örgütü kim idare edecek, bir an evvel toparlanman gerek!” Uyarı niteliğinde konuşmaları oldu. Ama nafile, bir faydası olmadı. Tarifini yapamadığım bir ruh hali içindeydim. Bir tiksinişlik durumu olabilir miydi? Bazı arkadaşların poliste çözülüp, üzerime ifade verdikleri için bir kızgınlık içindeydim ama tam nedeni bu muydu emin değildim. Geçmişten biriken şeyler vardı içimde. Bir şeylere tepkimin olduğunu biliyordum ama bununla hesaplaşma yerinin hapisane olduğuna inanmıyordum. Bütün arkadaşlarım mücadele için çabalarken, benim kişisel sorunları gündeme getirmem doğru olmazdı diye düşünüyordum. Belli ki huzursuzdum. Huzursuzluğumun dışı yansımaları önlemem gerekiyordu ama bunu nasıl yapacağımı tam kestiremiyordum. Biraz günlük komün yaşamına katılmaya çalışıyordum, ama olup bitenleri gördükçe tekrar içime kapanıyordum. Örgütlü koğuş yaşamımızda tasvip etmediğim şeyler oluyordu. Örgüt sorumlularının tutumları, benimkiyle uyuşmuyordu. Yaşama dahil olmam bunlarla mücadele etmemi gerektiriyordu. Kendimde de gücü göremiyordum. Ama bir yandan da haksızlıklara seyirci kalmayı doğru bulmuyordum. Yaklaşık bir yılımı kendimle hesaplaşarak geçirdim. Parmaklarım iyileşir iyileşmez de kitap okumaya başladım. Kitaplar çok iyi geldi bana. Dışardaki pratik mücadelede çok zaman bulamamıştım. Şimdi tam zamanı diyerek, günde bir kitap okuyup bitirmenin yarısına girmiştim. Bir yandan da toplu eğitimlere katılıyordum. Örgüt yaşamıyla öyle bir denge tutturdum ki ne çok içindeydim ne de dışında.

Hapisane yaşamına alışmam diyordum ilk başlarda ama erken alıştım. Arada bir mahkemeye çıkıp geliyoruz ama

tecrübeli yoldaşlar da polisin söylediğine benzer bir şey söylüyorlar, “On yıl ceza alırsın!” diyorlar. İlk zamanlar on yıl mahpusluğun ne anlama geleceğini kestiremiyorum. Çünkü içimizde on yıldan fazladır mahpus olanlar var. Kendimi onlarla avutmak istediğim bir zamanda, Victor Hugo’nun *Se-filler* romanı imdadıma yetişti. Roman kahramanı Jean Valjean tam 19 yıl hapiste kaldıktan sonra dışarı çıkıyor ve hayata yeni bir başlangıç yapıyor. İlk o günlerde günlük tutmaya başladım. İlk hapishane günlüğümün notu şöyledir: “Eğer Jean Valjean ondokuz yılın ardından dışarı çıkabiliyorsa, ben de on yıl kaldıktan sonra çıkabilirim!” O sıkıntılı zamanlarımda Jean Valjean’ı tanımak bana çok iyi gelmişti. Söz kitaplardan açılmışken, bahsetmem gereken küçük bir ayrıntı daha var. Hapishaneye geldiğim ilk günlerdi. Hapishanenin en uzun yatan mahpusuyla tanıştım. Bir gün koğuştaki volta atarken, dedi ki: “Eğer gündelik yaşamda direnişini sürekli kılmazsan, boşa gider bunca emeğin. Burada direniş, mücadelede toplu eğitime katılıp, kitap okumaktır. Beni on yıldır ayakta tutan şey, okuduğum kitaplar oldu!” Kitapların dünyasına dair öyle güzel şeyler anlatmıştı ki çok etkilenmiştim. Günlerden bir gün, günlüğüme şunları yazmışım: “Hapishanede Edebiyat, bir mahpusun ayakta kalmasına yarar!”

Bayrampaşa hapishanesi çok ilginç bir yerdi. Ya da şöyle diyeyim, hapishaneleri daha önceleri kitaplardan okuduğum için bana ilginç gelmişti. Oysa bu hapishanede devletin memurları sadece malta kısmında duruyorlardı. İç güvenlik tamamen örgütlerin denetimindeydi. C Blok’ta bizim dışımızda yaklaşık 10 sol örgüt daha vardı. Kısacası hapishane yerine Sol örgütlerin kampı deyip geçelim.

90’lı yıllarda hapishaneye polis sorgusunda direnmiş biri olarak gelmenin ayrıcalıkları olduğunu yaşayarak öğrendim. Uzun bir süre örnek devrimci olarak gösterildim. Ama

ne zaman ki örgüt yönetimini eleştirmeye başladım, o günden sonra özellikle örgüt sorumlularının yaklaşımı değişmeye başladı. Peki ben neleri eleştiriyordum, ya da eleştirilerim nelerdi? Beni en çok rahatsız eden şey, polis sorgusunda çözülen insanlara yapılan kötü uygulamalardı. Örgüt bu konuda çok acımasızdı. Çözülen herkese “Uygulama” denilen ceza veriliyordu. Bu cezalandırma biçimini, sosyal ilişkilerden uzak tutma, yani dışlama ve ranza hapsi olarak özetleyebilirim. Ranza hapsi almış bir mahpus, koğuşun üst katında yatağına hapsoluyor ve kimseyle konuşturulmuyordu. Bu “uygulama” denilen şey, kişiliği düşüren, bitiren bir cezalandırma yöntemi idi. (Hapishane gibi bir yerde bir insana verilebilecek en kötü cezanın onu günlük ilişkilerden dışlamak olduğunu ilk kez Bayrampaşa hapishanesinde o günlerde öğrendim.) Toplantılarda bu yöntemden vazgeçilmesi gerektiğini söylediğimde, örgüt sorumlularının sert tepkileriyle karşılaştım. Daha trajik olanı ise, bu uygulamalara maruz kalmış kişilerden de tepki gördüm. Örgüt yönetimi, “Uygulama partimizin kazanımcı politikasıdır” dediğinde, buna maruz kalmış kişilerden bazıları, “Uygulama süreci bana iyi geldi” diyerek, eleştirilerimi boşa çıkarmaya çalıştılar. Polis sorgusunda çözülenlerin çok çaresiz olduğunu gözlemleyebiliyordum. Ve bunların sayısı çok fazlaydı. Beni rahatsız eden şeylerden bir diğeri ise, daha önce uzun yıllar hapis yatmış, örgüt sorumlularının tutuklanıp hapishaneye gelenlere yaklaşımlarıydı. Mahkemelerde tutuklanıp koğuşlarımıza her yeni gelene, devlet tarafından gönderilmiş ajan olabilirler kaygısıyla bakıyorlardı. Bu da aynı örgüt içinde yoldaşlık bağlarını zedeleyen bir durumdu. Bir ara poliste çözümlenin nedenleri üzerine, dışarıdaki parti merkezi bir araştırma istemişti. Bunun üzerine hapishanedeki koğuşlarımızda bulunanlar üzerinden bir araştırma yapıldı. Tutuklananların % 98’inin polis sorgusunda çözüldüğü anlaşıldı.

O dönem polis sorgusu 14 gün sürüyordu ve çok ağır işkenceler yapılıyordu. Ama her ne olursa olsun geç de olsa şuna inandım, bir devrimci için değil sadece, sıradan normal bir insan için de, polis işkencesinde çözülmek kadar doğal bir şey olamazdı. Nasıl ki direnmek insani bir şeyse, çözülmenin de son derece insani bir şey olduğunu mahpus yıllarımın sonuna doğru öğrenmiştim.

Dilim döndükçe anlatmak istiyorum ama neresinden başlasam diyorum? En iyisi insanın kendi yaşadıkları ve tanıklığıdır tabii ki. Kendini anlatmak bana zor geliyor doğrusu, haz almadığım bir yazma biçimi. Bu nedenle tanıklık üzerinden bazen kendine dönüp bakmanın daha doğru bir yüzleşme olabileceğini düşünüyorum. Hapishaneler, misafir ettiği konuklar kadar özel tarihlere sahip mekânlardır. Benim mahpus olduğum dönem ise (1992-2001) ayrı bir özel tarihe sahiptir. Zaman zaman bu özel dönemden bahsetmiştim başka yazılarımda. Şimdi yeri olduğu için yeniden yazma gereği duymaktayım. Benim mahpus olduğum bu dönemin başka dönemlerden farklı olarak çok özel bir tarihi vardır. Nedir o özel tarih diye soracak olursanız, ben bu döneme, hapishane içinde hapishanelerin oluşturulduğu dönem diyorum. İlk başlarda yoğun tepki almıştım, bunun gerçek olmadığını, benim yalan şeyler yazdığımı söyleyenler oldu. Bu kitabın mağdurları olan kahramanlar işte bu özel dönem dediğim, hapishane içinde hapishanelerin kurbanları oldular. Hapishanelerde tanıdığım, bütün romantik devrimciler bir zalimden kurtulayım derken, başka bir zalim iktidarın kurbanı oldular. Benzer kaderleri yaşamış devrimcilerle uzun yıllar birlikte kaldım. Tarifi yapılmamış, henüz anlatılmamış acılara maruz kalanların hikâyelerini dinledim. Ama hapishane içinde hapishaneyi keşfetmem aylarımı aldı. Anlatsalar inanmazdım ama her şey son derece gerçektir. Düşündükçe bunahıyordum. Devlet dışarıda dağda her gün kat-

liamlar yaparken, hapishanede bizlere neden dokunmuyor ya da dokunamıyor? Bu sorunun cevabını bulamıyordum. Hapishanedeydik ama kapatmanın dışında devletin memurları iç yaşamımıza dokunmuyordu, adeta aradan çekilmişlerdi. Koşullarımızda her şey serbest, toplu eğitim, toplu yemek yapıyoruz ama devlet müdahale etmiyor. Örgüt sorumlularına sorsanız, “Direnenek kazandık bu hakları” diyorlardı. Hapishanede devletin denetiminde hak hukuk! Bir türlü ikna olamıyordum. Bir yerlerde bir sorun vardı ama tam olarak ne olduğunu bilemiyordum. Bu kaygılarımı güçlendiren bir olay oldu ve soru işaretlerim çoğalmaya başladı.